

BISERIC'A si SCÓL'A.

Fóia bisericésca, scolastica, literara si economica.

Iese odata in septemana: DUMINEC'A.

<p>PREȚIULU ABONAMENTULUI.</p> <p>Pentru Austro-Ungari'a: Pe unu anu 5 fl.—cr., pe 1/2 anu 2 fl. 50 cr. Pentru Romani'a si strainetate: Pe unu anu 14 fr., pe jumetate anu 7 franci.</p>	<p>PREȚIULU INSERTIUNILORU:</p> <p>Pentru publicatiunile de trei ori ce contienu cam 150 cuvinte 3 fl.; pana la 200 cuvinte 4 fl.; si mai sus 5 fl v. a.</p>	<p>Correspondentiele sè se adreseze Redactiunei „BISERIC'A si SCÓL'A.“ Èr banii de prenumeratiune la TIPOGRAFI'A DIECESANA in ARAD.</p>
---	---	---

Epistolele parochului betranu.

III.

Iubite nepóte! Avem noi preotimea si poporul nostru dreptredintiosu multe necazuri. Si eu unulu nu me miru de locu de acést'a. Anii cei multi, cari mi-apésa umerii, m'au invetiat, se vedu, si se cunoscu, ca necazulu se nasee cu omulu si cu popó-rele; si tóta viéti'a omenésca este o lupta fara de sfêrsitu in contra necazurilor. Sfant'a nóstra biseric'a si-a inceput lucrarea s'a dumnedieésca in lume luptand cu góne; si Ddieu a ajutat sfintei sale biseric'i, cá in tóte vremurile se biruésca asupra tuturor necazurilor, pentru cá biseric'a lupta cu credinti'a ei in Ddieu impotriv'a tuturor dusimanilor, ér cá se fia vre odata biruita credinti'a in Ddieu, este cu nepotintia.

Precum cunosc eu lumea de astadi si lucrurile ei, doue sunt cu deosebire necazurile nóstre cele mai mari, si anume: cá pre alocuri'a poporul nu cercetéza in numeru de ajuns biseric'a, si pre alocuri'a pruncii obligati nu cercetéza destul de regulat scól'a.

Sunt mari necazuri acestea pentru noi, si chiar mai mari, decât cum le credu, si potu se-le créda unii si altii. In satulu, in carele nu umbla credintiosii la biseric'a, trebue se fia multa lipsa si multa nemultiemire intre ómeni. Si acést'a mi-o gandescu eu, parte, pentruca o-am vediu cu ochii, parte pentru ca dupa credinti'a mea, nici nu se póte altcum. Eu am bagat de seama adeca, ca, se faca omulu pri ce voiesce, se lucre adeca din tóte puterile, tóte nu ajungu nimicu la omulu si in cas'a omului, in carea nu este binecuvéntarea lui Dumnedieu; ér acésta binecuvéntare nu póte se fia in cas'a, carea nu cauta pre Ddieu. Cu adeverat, cá se intémpla in lume se vedem, si adeca mai multu se ni-so para, decât se vedem cu adeveratu, cá cutare omu este norocosu, ér acést'a póte se faca pre multi ómeni slabi de angeru se gandésca, ca póte cinev'a se traiésca, si

chiar se-i mérga bine, si fara de ajutoriulu lui Ddieu. Acésta judecata gresita este celu mai mare dusimanu alu bunastării omenesci. Este unu pecat, si este o slabiciune a ómenilor, ca atunci, când judeca despre altii, se nu-ii póta cunósce, asia, precum sunt ei in adevér, si deci judecat'a, pre carea o pronuncia asupra lor, se fia gresita.

Si in acésta judecata are totdeun'a cuvéntulu seu vorb'a vechia din betrani, cá: „nu este totu auru ceea ce sclipesce.“ Ómenii judeca pré multu pre altii dupa ceea ce sclipesce, si nu dupa ceea ce este auru. Si deci pentru omulu, carele vede, si judeca dreptu, este, si remane adevéru nereșturnabilu, cá ori ce am face, si ori cât ne-am trudi, nu potem face nici celu mai micu pasu inainte, daca viéti'a si lucrările nóstre nu sunt insocite de binecuvéntarea lui Ddieu.

Spre a-ne apropiia acésta binecuvéntare a lui Ddieu, mijloculu celu mai nimerit este, dupa cum credu eu, cercetarea sfintei biseric'i, pentru ca omulu, carele cercetéza sfânt'a biseric'a, da dovéda, ca cunósce, si recunósce pre Ddieu de Stepánu preste viéti'a si faptele sale; ér cine cunósce, si pórt'a in inim'a s'a stepani'a vointiei lui Ddieu, este scutitu de tóte necazurile si neajunsurile. Viéti'a omului este o lupta fara de sfêrsitu cu totu soiulu de dusimani si cu totu soiulu de necazuri. Din acésta lupta póte esí omulu biruitoriu numai asia, daca are o buna si nimerita directiune; ér acésta buna si nimerita directiune o aflám, si o avem numai atunci, daca cunóschem; si supunem vointi'a nóstra vointiei lui Ddieu.

Pentru a cunósce acésta sfanta vointia, si a-ne deprinde, cá se supunem vointi'a nóstra vointiei lui Ddieu, a asiezat Ddieu sant'a lui biseric'a, spre a fi unu vecinicu asiezamentu, carele se invetie pre omu a cunósce pre Ddieu, si se fia vecinicu mijlocitoriu intre Ddieu si omu.

Când scriu acestea, pare ca vedu, iubite nepóte, cá se vor gasí unii frati preoti, cari mi-vor

dice, că ceea ce scriu eu aici, cunósce, si scie tóta lumea; si deci cu dreptu cuvântu vor asceptá, cá se spunu eu alt'a, si anume, cum se facem, si se lucrám, cá biseric'a in totu loculu se fia mai bine cercetata. Chiar acést'a dorescu si eu, se-o spunu; dar ti-marturisescu, că me cuprindu mari ingrijiri, că eu unu omu micu si nensemnatu se-me ocupu de unu lucru atât de mare. Dechiaru deci, ca daca mi-am luat eu indrasné'l'a, se-me ocupu de acestu lucru mare, — o facu numai, pentru cá se pot spune ceea ce am vedint cu ochii. Am bagat adeca de séma, că unde se sevêrsiesce slujb'a dumnedieésca cu foculu credintii, si unde din când in când se mai aude si predica corespundietória, acolo s'au facut multa pornire si multa indreptare spre mai bine in acésta privintia. Si din acésta observare a mea am venit la credinti'a, seau cum i-diceti Dvóstra convingerea, séu conclusiunea, ca daca foculu credintiei si iubirea evangelica lucréza in slujb'a dumnedieésca, carea se sevêrsiesce in sant'a biseric'a, — acésta santa si dumnedieésca slujba apopiia si aduce poporulu la sant'a biseric'a.

Am bagat adeca de seama, ca in satulu, in carele casnicii preotului si ómenii fruntasi din comuna cercetéza sant'a biseric'a, si se impartesiescu cu sfintele taine, — acolo ii-urméza dupa vreme intregu poporulu, si biseric'a este cercetata. Deci dara la imbunatatirea cercetării biseric'e, unde este acést'a de trebuintia, preotulu face bine, daca ingrijesce, cá casnicii sei si membrii fruntasi din comuna se cerceteze biseric'a cât mai regulat. In astfeliu de casuri este bine, cá preotulu se-si dea silinti'a, cá se cerceteze membrii comitetului si alti fruntasi din comuna, biseric'a, pentru că prin acést'a se face unu bunu inceputu, pre carele apoi dupa vreme lu-urméza intregu poporulu.

Astfeliu, dupa cum intielegu eu lucrulu, mijloculu celu mai nimeritu pentru imbunatatirea cercetării biseric'e este esemplulu bunu al casnicilor, preotului si al fruntasilor comunei.

Foculu credintiei si iubirea preotului facia de poporu, este, precum intielegu eu, mijloculu celu mai nimeritu pentru tóte imbunatătirile in biseric'a, si deci si pentru cercetarea biseric'e in Dumineci si in serbatori, ér acest'a de regula este insocita de binecuvântarea lui Ddiu.

Despre cercetarea scólei voiu vorbí in o epistola viitória.

Comenius.

Biografia si privire generala preste operele sale.

(Continuare.)

Cu privire la limitele educatiunei, Didactic'a ne da trei principii: a) in lini'a dintâi trebuie a ne ingrijí de educatiunea tinerimei, si anume trebuie a educa tinerimea de ambele sexe; b) locul cel mai

potrivit pentru educatiune e scól'a, carea trebuie se fie institut general si public; c) educatiunea trebuie se fie intogmita asia, incat tuturor se li-se propuna tóte, si inea prin óre-care metoda generala. Pana acuma lipsesc astfeliu de scóle, dice Comenius, ér pe cele existente le frecventéza numai fiii avutilor. Despre scólele contimporane Comenius afirma, că din caus'a metodei gresite, ele sunt numai nisece locuri de turmentare ale tinerimei; in acelea educatiunea se negliga fatia de invetiament; apoi prin procedere falsa se perde fórte mult timp, invetiandu-se cuvinte in loc de obiecte. Imbunatatirei scólei, continua Comenius, se póte face numai prin introducerea ordinei acurate in tóte afacerile. Art'a invetiamentului nu recere altceva, decât o impartire si ordine buna a timpului, a materiei si a metodei. Apoi acésta ordine trebuie se se bazeze pe natura ca pe o stanca nemiscata; caci art'a nimic nu póte face fara a imita natur'a. Asia dara tot invetiamentul are se se întemple in mod natural. Tóte au se curga dela sine, departe se fie violenti'a de afacerile invetiamentului. Se se invetie usior, temeinic si repede. Comenius determina metod'a naturala mai de aprópe, când cere intuitiunea, ca inceputul a tóta cunóscrea. Si este de observat, că principiul intuitiunei 'l gasim la Comenius in o forma mai clara si mai intinsa decât la multi din pedagogii secolilor urmatori. Pana când Pestalozzi voia se restringa intuitiunea in mod unilateral numai la forma, numer si cuvent, si afirma, ca vederea si audiul sunt sensurile exclusive ale intuitiunei adeverate: pana atunci Comenius cere de a-se aplica tóte sensurile, si solicita intuitiunea omnilaterală. Tóte câte numai se pot, se se prezenteze sensurilor, anume: cele de vedint vederii, cele de audit audiului, scl. Asia Comenius despre metod'a invetiamentului.

Ce atinge materia de invetiament, Comenius cere, ca se se invetie: sciintie, arte, limbi, virtute si religiune. Inse considerand, că limb'a are se se propuna nu ca o parte, ci numai ca un mijloc al sciintielor, ér virtutea coincide cu pietatea, avem dupa indatinatul trichotomism, trei obiecte de invetiament: sciintiele, artele si religiunea. Sub „sciintia“ Comenius intielege „cunóscrea obiectelor ca materii, mijlóce si prototipuri,“ ér sub „arta“ dexteritatea de a aplica corect acele obiecte, a-le conduce rational si a-le deprinde des. Pentru cele dintâi Comenius recomanda „intuitiunea omnilaterală“ ca metoda fundamentala, ér pentru cele din urma „aretarea de modele perfecte, imitarea si exercitiul.“ Accentuam din nou, ca Comenius voesce de a propune limbile numai ca mijlóce de a primi si a impartasi cunosciintie, si pentru metod'a invetiamentului limbistic el considera de momentul cel mai esențial paralelismul dintre cuvinte si obiecte. Aceste sunt pe scurt principiile lui Comenius relative la cultur'a intelectuala.

Se vedem acum educatiunea practica in intieles propriu, adeca metod'a culturii morale si religioase. Comenius sub cultura morala intielege „capacitatea de a sci pretiui obiectele dupa valoarea lor, moderatiunea in tote intogmirile vietii si fortitudinea in stapanirea de sine insusi.“ Cu tote ca sciinti'a psihologiei pe timpul lui Comenius era inca forte nedesvoltata, el totusi, cu agerimea proprie unui cunosctor adanc al sufletului omenesc, enuntia principiul, ca culturii morale are se-i premerga cultura sociala. De-aceea el afla de lipsa de a tracta in deosebi despre suprimarea si emendarea egoismului, ca obstacolul cel mai stricacios vietii sociale in natiune, biserica si stat, scl. Apoi Comenius e in clar si cu aceea, ca principiul suprem al moralei este: „a seversii binele pentru sine insusi, si recunoste, ca „disciplin'a scolara“ sta in raport forte intim cu „invetiatur'a despre datorintiele omului.“

Plecand dela parerea eronata, ca sufletul are trei facultati, precum: facultatea de a cunoaste, facultatea de a vorbi si aducerea aminte, Comenius afirma, ca pietatea se poate dobandi prin: meditatie, rugaciune si mustrare de sine. El se vede a ave idee clara despre procesul logic al culturii religioase, si priveste religiositatea ca incheierea si culmea a tota educatiunea. Togmai in interesulu culturii religioase voesce Comenius a restringe studiul clasicilor antici, si a pune in locul lor noul si vechiul testament, ca inceputul si finea a tota sciinti'a.

Scopul final al disciplinei, dupa Comenius, nu este penitenti'a sau parerea de reu, ci emendarea moravurilor. Form'a exteriora a disciplinei are se fie blandeti'a si iubirea indurata. Exemplul bun si cuvintul dojenitoriu in cele mai multe casuri sunt mijloce suficiente, er pedeps'a corporala, ca un mijloc extrem, se poate admite numai in casuri forte rare si isolate.

Toti istoricii sunt de acord in parerea, ca „scola poporala“ e un product specific al reformatiunii bisericesci. Nisuintiele bisericeii protestante de a lumina pe toti credinciosii, apoi art'a tipografica, care a facut posibila respandirea usiora a culturii la popor, sunt cei doi factori principali, cari au dat nascere scolii poporale. Inse scol'a poporala din epoca reformatiunii in multe priviri era un institut de educatiune forte marginit. Inainte de Comenius scol'a poporala avea caracterul unui institut de invetiament menit numai pentru stratele inferiore ale poporului. Inainte de Comenius nimeni nu considera scol'a poporala ca un institut accesibil pentru tote clasele societatii, ca un institut, care de si in sine este complet, pregatesce pe elevii sei nu numai direct pentru vieti'a practica, ci si pentru alte institute mai superiore, carora le servesce de basa, formand cu ele impreuna un organism unitar. Comenius a amplificat ideea scolii poporale, pe carea el o numesce „scola

nationala,“ i-a aretat un scop mai inalt si i-a creat o metoda mai rationala. Dintr'un institut marginit la interese si scopuri particulare, Comenius a transformat scol'a intr'un institut, unde fie-care individ i-si poate insusi elementele culturii umane generale.

Cat de inalt este idealul, ce il are Comenius despre scol'a poporala, cand el dice, ca aceea trebuie se fie un institut general, unde se primisca invetiatura toti omenii, despre tote lucrurile omenesci. Prin acesta enuntiatune Comenius ne arata totodata si hotarul absolut al principiului de umanitate in scol'a poporala.

Comenius a amplificat materi'a de invetiament a scolii poporale prin introducerea limbii materne, ca obiect de invetiament principal, si prin cunoscintiele reale. In scolele din epoca reformatiunii cetirea si scrierea in limba materna se propunea numai lateralmente, numai ca un mijloc pentru intielegerea catechismului si cantarii bisericesci, Comenius inse pune limba materna in fruntea tuturor studiilor scolii poporale. Si cu tote aceste la Comenius limba materna nu-e scop propriu, ci erasi numai um mijloc de a pute intielege elementele culturei generale. Prin propunerea imbinata a cunoscintielor reale cu limba materna, Comenius da acestei din urma posibilitatea de a-se amplifica si desvolta in mesura considerabila. Si cu cata prudentia pedagogica dice el: „Dorim asia dar, ca fiesce carui popor se i-se propuna tote cunoscintiele in limba sa proprie.“

Din analis'a didacticei ne putem convinge, ca Comenius a inaltiat ideea scolii poporale pana la nivelul ei de astadi nu numai cu privire la scop si materie, ci si la metoda. In scolele latine ale evului mediu de metoda precegetata nici vorba nu putea fi, si cu atat mai putien in scol'a poporala. Metod'a in intieles propriu dis inca si pe timpul lui Luther inzadar o cautam. Chipul si felul invetiamentului din secolul al XVI-lea era in cazul cel mai bun un mechanism exact. In contra acestei scaderi se plange Comenius in mai multe locuri, dicend, ca invetiatorii nu arata obiectele insesi precum ele in sine sunt, ci ei spun numai aceea, ce au simtit si au scris unul sau altul despre acele obiecte. Comenius s'a nisuit de a construi o metoda mai buna, o metoda intemeiata pe studiul naturei, spre care i-a dat impuls Bacon de Verulam.

Metod'a cea adevrata pentru a desvolta facultatile consista in aceea, ca mai intaiu se se introduce in sensuri impresiunile obiectelor insesi. Apoi sensurile interne excitate, se se deprinda a reprezenta si a exprima imaginile obiectelor, imprimare prin sensatiuni externe, si anume se fie capabile sensurile interne de a reprezenta si exprima imaginile obiectelor atat in launtru: prin aducere aminte, cat si in afara: prin mana si vorbire.

Daca ne-ar întreba cineva, că cum vine de școlile de pe timpul lui Comenius n'au acceptat metoda intuitivă recomandată de dânsul, la această dăm răspunsul, că invetiatorii contemporani nu aveau destula pricepere pentru principiile adânci ale marelui organizator de școle, ba chiar și Didactic'a magna mult timp a fost dată uitării. Abia dela Herder încoci, carele în epistolele sale pentru promovarea umanității glorifica pe Comenius, începe lumea a fi atentă la lucrările acestuia. Niemayer e cel dintâi, carele atrage atențiunea educatorilor asupra Didacticei, pe carea o numește o opera scrisă cu adâncă înțelegere pedagogică.

Din analiz'a Didacticei rezultă în fine, că Comenius voia să se facă din școl'a populară bas'a întregului organism al institutelor de învățământ. Didactic'a pune diferitele grade ale învățământului în legătură și continuitate organică unele cu altele. În punctul acest'a sistem'a lui Comenius érași stă înaintea noastră că un ideal, pe carele chiar nici școlile secolului al XIX-lea încă nu l'au putut realiza. Precum corpul omenesc, dice Comenius, se dezvoltă numai până la al douăzeci și cincilea an al etății, iar de-acî încolo numai se întărește: totmai astfel trebuie să urmeze și dezvoltarea spiritului prin învățământ. Și precum perioadele de dezvoltare ale omului în ordine suitore sunt aceste patru: prunci'a, copilari'a, adolescenti'a și juneti'a: așa trebuie să-i corespundă fiesce-careia din aceste etăți câte o școlă deosebită, cu un curs de studii de câte șase ani.

Comenius deosebesce patru feluri de școle: a) școl'a maternă, b) școl'a națională, c) școl'a latină, d) academi'a și caletoriile. Școl'a maternă trebuie să fie în fiesce-care familie. Școl'a națională trebuie să fie în fiesce-care comună, opid și sat. Școl'a latină se ridică în fiesce-care țiera ori provincie mai mare. Avem să observăm înse, că această organizațiune „quadripartită“ a lui Comenius, conform desamintitului trichotomism, usior se poate transformă în o organizațiune „tripartită“, dacă considerăm, că școl'a maternă nu e o categorie deosebită, ci numai un grad pregător pentru școl'a națională.

a) Școl'a maternă este cas'a parintéscă. Aici se va educă copilul în cei dintâi șase ani ai vieții. În această școlă familiară se va dezvoltă cu deosebire corpul elevului și se vor ascuți sensurile lui, pentru-că el se p'oa intui corect obiectele externe. Comenius cere, că deprinderile de intuițiune și vorbire, cari conțin elemente din tóți ramii cunoștințelor, trebuie să se facă cu copiii în cas'a parintéscă. Afară de aceste, parintii și educatorii prin exemple bune au să dezvoltă în copii simțiul moral, cumpetarea, modesti'a, bunacuvinti'a, dreptatea și onestitatea. Disciplin'a are să fie rațională. Severitatea moderată este o binecuvântare pentru copii; indulgenti'a usiuratică înse e spre stricarea lor. Astfel se

poate pune în familie bas'a pentru tóta cultur'a intelectuală și morală a omului. Când se apropie timpul de a trimite pre copil la școlă, această trebuie să se descrie în culori cât se poate de atrăgătoare.

b) Școl'a națională este acel institut, unde au drept de a-se cultivă totii indivizii fără deosebire. Astfel de școlă trebuie să existe în fiesce-care comună câte un'a. Aici trebuie să se dezvoltă facultățile interne ale elevului, precum: memori'a, fantasi'a, și vorbirea. În școl'a națională se va învăța cu deosebire limb'a maternă și cunoștințele reale. Obiectele de învățământ vor fi: cetirea, ortografi'a, aritmetic'a cu privire la trebuințele vieții, bibli'a și catechismul, cântări și sentenții, descrierea naturii, și cunoșcerea artei și industriei. Cetirea are să se învețe deodată cu scrierea. Școl'a națională este împartită în șase clase, și în fiesce-care clasă învățământul se propune după un manual scris în limb'a maternă.

(Va urmă.)

Gramatic'a în școl'a populară.

(Continuare și fine.)

Reasumând cele cuprinse în numărul precedent dicem, că: scopul gramaticei în școl'a populară se poate ajunge numai și numai prin dese exerciții limbice cu graiu viu și în scris, la cari ne folosim de tóte obiectele de învățământ. Gramatic'a are să fie centrul, pe lângă care se să grupeze tóte celelalte obiecte de învățământ.

Graduațiunile prin cari trebuie să trecem la învățarea cu succes a gramaticei, după modesti'a mea parere și esperiență, ar fi cam următoarele:

Exercițiile intuitive. Aici comparăm cât mai des lucruri între sine; mai întâi partile, cari sémăna într'olaltă, apoi cele între cari nu este nici o asemănare. Când copilul știe scrie, se-o face această și în scris, în primii ani înse totdeauna despre lucruri pe cari le are înaintea sa.

Cetire și copiere din abecedariu și eu legendariu. Aici avem grijă, ca copierea să se facă fidel. Nu e tot un'a, ca elevul d. e. în loc de: perete, să scrie: „perete“; în loc de pământ: pamant; în loc de român: rumân. — Trebuie dat să scrie precum e scris în carte. Folosindu-ne de procedur'a această la tóte ocaziunile, va învăța elevul usior ortografia.

Cetirea la 'ntieles. Continuarea asemănarilor, acum înse între lucruri mai complicate din grădina, câmp, dél, șies etc. Descriere de lucruri mai simple. Enararea istoriilor și a bucatilor cetite; întâi cu graiu, apoi în scris.

Cetirea frumoasă și corectă. Descrierea lucrurilor mai complicate din natură, din vieți'a omenilor, a animalelor și a plantelor. Descrieri din Geografia, d. e. descrierea comunei natale, a,

țienutului în care locuim, a țierei, a continentului etc. Enaratiuni cu graiu viu și în scris din Istoria patriei, din istoria universală și biblică. — Mai departe: comunicarea vre-unei întemplerii în forma de epistolă, de naratiune. Facem cu elevii mai mari vre-o excursiune; aici îi facem atenți la toate lucrurile din punct de vedere economic, geografic eventual istoric; despre cele veduete fie-care se gătescă o reproducere în scris.

Cam aceste ar fi treptele pe cari trebuie să pasim la învățarea gramaticii. Se înțielege, că toate formele și așa dicend strategiile, de cari se folosesc învățatoriul în decursul propunerii și instruirii sale, nu se pot apriați statori și reproduce.

Când elevul a ajuns la acel grad de cunoștința a limbii, ca d. e. mergând la orășu său la țerg, său ori unde, e în stare a reproduce cu graiu și în scris la înțeles și în ordine frăscă, impresiunile castigate acolo, atunci învățatoriul pôte fi mândru de progresul dezvoltat din gramatică în școl'a populară.

Printre exercitiile limbistice, mai ales în anii din urmă, învățatoriul întretiese și învățarea compoziției unor documente, de cari elevul în viața sa va avea nemijlocită trebuința, ca: atestatul, conto, chitanța și plenipotența. Compunerea de obligațiuni, contracte, testamente și alte de felul acestora, sunt de părere a se propune la școl'a de repetițiune. În școl'a ordinară e destul, deca se amintesc pe scurt însemnatarea și înțelesul acestora.

Dupa cele percurse va observă pôte cineva, că gramatic'a — în înțeles strens al cuventului — nici nu mai are loc în școl'a populară. Ba da, are loc, înse nu ca manual spre a învăța elevii din el de-a-rostul, ci numai ca un mijloc de care se va folosi atât învățatoriul cât și elevul spre a pune în rând și spre a clasifică cunoștințele de limbă deja castigate. Mai departe folosim gramatic'a pentru de a face cunoscut elevului legile frăscii ale limbii, pe cari dănsul fără a le ști, le folosesc deja; îl-facem atent la ele și 'l aducem în poziție de a le folosi și înțieștia bine și corect. Acestora ar fi rolul gramaticii propriie — în școl'a populară. Avem să ținem înse totdeauna sēma de gradul de cunoștințe la cari a ajuns elevul. Regulele și formele gramaticale au să fie ca și isvorite din exercitiile deja percurse, astfeliu, că acelea să ăsa — așa dicend — singure la ivēla și la cunoștința elevului.

Să ne ferim a îngreuna pe elev cu numiri și regule multe, ci să punem totdeauna pond mai mare pe exercitiile practice apoi pe studiu, căci numai în chipul acestora ne vom pute apropia tot mai mult de școlul atât de însemnat al gramaticii.

P. Givulescu,
învățător.

Instrucțiunea trebuie să mērgă mână în mână cu învățarea.

Elementele judecării sunt icōnele ce ni-le facem noi despre toate lucrurile din lume, adică întipuirile și ideile. Întipuirea și ideia e totuna; și un'a și alt'a e icōna. Deosebirea ce există între acestea e, că întipuirea e icōna ce ni o facem despre lucruri reale, ăr ideia din contra.

Baetul, când vine în lume, începe, de și începutul cu încetul, dar totuși începe a-și castiga elemente de judecată. Lucru frăsc apoi, aceste elemente la început sunt foarte debile; de aici și judecarea lui foarte slabă. Cu înaintarea etății înse, și largesc cerul elementelor de judecată și totodată sunt cu multu mai clare, mai precise, ăr de aici și judecarea mai sanetōsa.

Combinându-se elementele de judecată, în urm'a activității sufletului, se produce judecările, ăr acestea produc simțimintele asupra respectivului individ. Simțimintele odată produse, determină pe om a face ceva, adică a duce în deplinire aceea ce simte. De aici faptele pot fi bune, ori rele, după cum au fost și elementele de judecată.

Unu exemplu.

Grădinarul, înainte de a face buchetul, adună florile, cari se pot asemēnă cu elementele de judecată. Și după-ce le-a cules, le arangēza în buchet așa, că acelea să stărnēscă în omu simțimentu plăcut, și prin urmăre, acel simțiment, se-l determine pe individ a-l avea în posesiune. Și cu cât florile, din care e compus buchetulu vor fi mai frumoșe, mai placute, cu atât mai tare va influenția acel buchet asupra privitorului și astfel va fi mai atrăgătoriu. Sufletulu omului, fără elementele de judecată, nu pôte funcționa. În tot-dēun'a judecările le-va formă din elementele, de care dispune. De ce nu ai, nu te poți folosi. De aici, după cum diseiu, totul atērna dela elementele de judecată, de care dispune baetul. Elementele de judecată bune, dă judecări de acestea, ăr rezultatulu la acestea sunt virtuțile.

Fapte, că afara de acestea, se pôte influenția asupra individului și indirect, afara de sine, producând simțiminte și prin acestea a-lu determină la o faptă ore-care, bună, ori rea, după cum s'a produs simțimintele în urm'a influenției produse asupra respectivului individ. Tonurile muzicii, formând unu întreg armonic, produc simțiminte asupra celui-ce ascultă muzic'a și-totodată-lu determină spre ceva. Asemenea putere are cetirea, vorbele și faptele cuiva asupra celui-ce 'l ascultă, ori privesce. Deca acestea, prin procederea lor a urmat nesce scopuri morale, atunci individulu, care îi ascultă, e determinat prin simțimintele produse, a urmă și a face astfel de fapte.

Asemenea fapte, că și la influențierea directă și indirectă, hotărăsc foarte mult și natur'a omului. Acestora, că și pământulu, la unii, e mai accesibilă,

mai aplicata spre unele lucruri, la altii spre alte lucruri, fie acelea bune, ori rele. De aici apoi e neîncungiurat de lipsa a cunoşce natur'a omului. Si pe omul mai aplicabil spre a-si insusi fapte rele, trebuie cu multu mai bine privighiat, respective îndepartat dela astfel de locuri, cari ar potè influenţia asupra lui, ori de a-si castigă intipuiuri, ale caror combinari, ar produce simţieminte, cari l'ar determină la fapte rele.

Dupa cele dise urmèza, cã parintii, invetiatorii si toti aceia, cari sunt insarcinati cu crescerea pruncilor, se fie cu deosebita bagare de sèma la crescerea si instructiunea baetilor. Elementele de judecata au se determine asupra vietii unui om, adeca asupra faptelor sale. Si fiindcã acestea elemente se castiga pe calea instructiunii: nici un element de judecata se nu i-se predee, despre care nu suntem convinsi deplin. cã acel element va servi baetului, in combinatie cu cele castigate, spre a-l determină la facerea lucrurilor bune, la virtuti. Deci: instructiunea are se mèrga mâna in mâna cu educatiunea.

I. Grofsioreanu.

D I V E R S E.

* **Conchemare.** Conform decisului luat in siediñtia reuniunii invetiatorilor romani ort. din inspectora-tul Siria, tienuta la 7 Martie a. c. adunarea viitoare se va tiené in Pancota la scòla de sub conducerea dlui invetiator G. Óasca, Marti la 4 Octomvre n. 1892 cu urmatoarea Pro-gram a: Siedintia I. Inainte de ameadii 8½—12 óre. 1. Cuvent de deschidere, rostít de catra Pres. reuniunii. 2. Participare in corpore — ca ascultatori — la prelegerea Dlui George Óasca, 3. Reflexiuni asupra prelegerei. 4. Cetirea rapórtelor cassariului, controlorului si al bibliotecariului. Siedintia a II. Dupa amèdi 2—5 óre: 5. Cetirea „teselor“ din Religie, prelucrate de membrii reuniunii. 6. Propunerii eventuale. 7. Decisiune, asupra locului si timpului tienerei sedintei viitoare. Pe acèsta cale se invita a lua parte toti membrii reuniunii, precum si binevoitorii causei scolare. Maderat, la 2/14 Sept. 1892. Pentru presidiu Petru Vancu I. notariu

* **Bibliografic.** A aparut: „Elemente de geografie“ pentru anii din urma ai scòlei populare, pentru scòle civile, cursuri de repetitie si de adulti etc. de Dometiu Dogariu si Ion Dariu, — cu numeroşe ilustratiuni. Editur'a librariiei Nicolae I. Ciurcu, Brasiovu 1892. Format 8º cu 48 pagine. Pretiulu 20 cr.

* **Necrologu.** Demetriu Mintiu parochu gr. or. rom. in Fibişiu, cã sociu cu fiul seu Valeriu Mintiu, clericu absolutu aducu la cunoscenti'a m. on. public, la consangeni si cunoscenti cã soci'a respective mam'a loro Maria Mintiu nascuta Vuia dupa unu morbu indelungatu, fiind inpartasita cu sf. taine, si-a dat nobilulu seu sufletu in manile creatorului Sambata in 5/17 Septemvrie. Servitiulu funebralu s'a seversit din partea parintilor Nicolau Darabantiu parochu in Iezvin. Ioan Groza par. in Fireghaz si Virgil Pap par. in Alios, carele la finea servitiului a tienut un discursu funebralu descriind

viati'a defunctei prin care au stors lacrimi din ochii publicului. — Fe-i tierina usóra! — Eutimiu Vuia, invetiatoriu emeritu.

* **Se cauta unu dirigentu de choru,** care cu violin'a ar fi abilu de-a instrua unu choru mixtu infiintiatu in com. Kétegyháza, pe 3—4 luni cu plata lunara de 35—40 fl. Reflectantii sè se adreseze cât mai in graba catra par. Iosif Ioan Ardelean in Kétegyház [cott. Békés].

Publicatiune.

Din partea Consistoriului gr. or. romanu din Aradu se aduce la cunoscenti'a publica, ca nefindu satisfacetóre ofertele intrate pentru licitatiunea escrisa pe 1 Septemvre a. c. pentru vendiarea padurei din teritoriulu comunei **Chechesiu** (Kékes), apartienetóre fundatiunei lui Teodor Papp, pentru vendiarea aceleia in cantitate de circa 124 de iugere catastrale, ce se estindu in calcatur'a „Duboca“, „Gaiulu Nicolii“ si in „Tribesci“ in valóre de circa 7770 fl., se escrie licitatiune noua orala si cu oferte, pe **29 Septemvre la 10 óre dupa amèdi 1892 st. n.** in cancelaria consistoriala din Aradu.

Licitantii si oferentii au a depune preventivu la cass'a consistoriala o cautiune de 5% procento dupa pretiulu de esclamaro ori in numerariu, ori in papire de valóre.

Conditiiunile speciale se potu privi ori când in cancelaria consistoriala.

Ofertele intrate in scrisu se voru desface dupa efeptuirea licitatiunei.

Aradu, 9 Septemvre st. n. 1892.

Consistoriulu gr. or. romanu
din Aradu.

Concursu.

Se escrie concursu pentru ocuparea postului invetiatorescu la nou infiintiat'a scòla II-a din **Mandrulocu**, [Comitatulu si cerculu inspectorescu al Aradului] cu terminu de alegere pe **26 Octobree st. v. a. c.**

Emolumintele: a] Salariu banescu 300 fl, solvindi anticipative in rate lunarie b] Siase orgii de lemne, pentru sine si pentru sal'a de invetiamentu. c] in locu de cortelu 30 fl, d] pen'ru recuise de scris 6 fl, e] pentru conferintiele de peste an 10 fl, f] pentru curatire scòlei 8 fl, g] Stólele usuete dela ingropatiune unde va fi poffitu.

Doritorii de a ocupa acestu postu au a-si substerne recursele loro adjustate cu documintele necesari, si adresate comit. par. la oficiulu protopopescu rom. gr. or. in Aradu, si pana cu 8 dile inainte de alegere a-se presenta si a canta in Biserica.

Preferiti vor fi recurrentii absoluti de 4 clase gimnasiale ori civile ori reali, si pe langa preparandia si de teologia.

Recursurile priminde dupa terminulu pus pentru presentarea recurrentiloru la biserica, nu se vor lua in consideratiune.

Mandrulocu, din siedintia com. par. tienuta la 9/21 Augustu 1892.

Comitetulu parochialu.

Contielesu cu; MOISE BOCSAN, m. p. protopresbiteru si insp. cerc. de scòle.

—□—

Pe bas'a deciselor Comitetului paroch. gr. or. rom. din Igrisiu, din siedintiele dto 19/30 Iuliu si 16/28 August 1892. se escrie concurs pentru indeplinirea definitiva de invetiatoriu la scòla I. de baeti, si de invetiátóre

la scól'a de fete gr. or. rom. din **Igrisiu**, cottul Torontál, inspectoratul B-Comlosiu, cu terminulu de alegere **4/16 Octomvre a. c.**

Emoluminte postului de invetiatoriu sunt: 1. 250 fl. v. a. in bani gata. 2. 40 Chible de grâu. 3. 50 fl. pentru cortel, pana se vor edifica cuartire invetiatoresci. 4. pentru conferintie inv. si scripturistice anualminte 10 fl. v. a. dela inmormentari unde va fi pofit 50 cr.

Emolumintele postului de invetiatoriu sunt: 1. 200 fl. v. a. bani gat'a. 2. 30 chible grâu. 3. 50 fl. pentru cortel, pana se vor edifica cuartire invetiatoresci. 4. pentru conferintie si scripturistica anualminte 10 fl. v. a.

Enumeratele emoluminte se solvescu totdeuna antecipando câte pe o luna

Doritorii de a ocupa aceste posturi pre langa testimoniile de cualificatiune sunt pofiti in terminul susindicat a-si trimite petitiunile la adres'a Pré Onoratului Domnu protopresbiter si inspector scolar Paul Miulescu in Nagy-Komlós, instruite conform legii si provediute cu atestat de moralitate, — avend a-se presentá pana la alegere si in persóna in vreuna din Damineci ori serbatori spre a-si areta desteritate in cantari si tipic.

Priceparatorii de note capabili de a conduce corul vocal vor fi preferiti.

Comitetul parochial.

In contielegere cu mine: **PAUL MIULESCU**, m. p. protopop si inspector districtual de scóle.

—□—

Se escrie concurs, pe statiunea invetiatoresca din **Jersnic**, cu terminul de alegere in **27 Septembrie a. c.**

Salariul invetiatoresc 103 fl., bucate in natura 15 metiu cucuruzu, 10 metiu grâu, lemne pentru scóla 30 metri, scripturistica 5 fl., pentru conferintia 10 fl. dela fie-care inmormentare 20 cr. Cortel liber cu gradina de legumi.

Doritorii de a ocupa acésta statiune au a-si trimite recursese subscrisului inspector scolar per Lugos posta ultima Belincz in Leucusiesci; pe langa representarea in biserica si scóla in vre-o Dumineca s'au serbatóre, vor fi preferiti si absoluti preparandi, care se vor presentá ca interimali.

Adam Ros'a, m. p.

insp. scol.

—□—

Pentru indeplinirea definitiva a postului de invetiatoriu dela scól'a a doua romana gr. or. din comuna **Zarand**, inspectoratul Boros-Ineului, se escrie concursu cu termin de alegere **pe 4 16 Octomvre 1892.**

Emolumintele anuali inpreunate cu acest post sunt: in bani gata 300 fl., pentru scripturistica 10 fl., pentru participarea la conferintia 10 fl., 8 stangi de lemne, din cari este a se incaldi si sala de invetiamentu, dela inmormentari unde va fi pofit 50 cr. Cuartir liberu cu doue incaperi si intravilanu.

Doritorii de a ocupa acest post invetiatorescu, au pana atunci a-si substerne documintele lor, adresate comitetului parochial din Zarand Pré Onoratului Domn protopresbiter Ioan Cornea, inspectoru cercualu de scóle in Boros-Ineu. Competentii vor avé a se presenta in vre-o Dumineca séu serbatóre in S. biserica din locu, spre a-si areta desteritatea in cant si tipicu. Cei desteri intru coneducera corului vocal vor fi preferiti.

Se adauge 1, cumca: alegându-se individ fara de examen de cualificatiune, nepoténdu-lu aretá dupa un an de servitiu, alegerea-i se va considera de nimicita si se va escrie concursu nou. 2. Dupa repausarea, eventual re-

tragerea in pensiune a veteranului invetiatoriu dela scóla prima, salarele se vor organisa de nou si ameliora egal, avënd a capeta ambii câte un patrariu de sesiune pamënt estravilan, care adi apartiene la scól'a prima.

Din siedinti'a Comitetului parochialu tienuta la 15 August st v. 1892.

Aureliu Iancu
presid. com. paroch.

Cu scirea mea: **IOANU CORNEA**, m. p. protop. inspector scolar.

—□—

Se escrie concursu pentru indeplinirea statiunei inv. din **Micherechiu** inspect. Tincei, cu terminu de alegere pe **5 17 Octobre a. c.** cu urmatórele emoluminte:

1. 18 chible grâu mestecat. 2. 10 chible orzu. 3. 13 iug. pamentu. 4. pentru 6 stângeni de lemne aduse de comuna, din care se va incaldi si scól'a, 42 fl. v. a. 5. pentru scripturistica 5 fl. 6. pentru conferintie 5 fl. 7. in bani gat'a 135 fl. v. a. si cuartiru liberu cu gradina.

Dela recurrenti, carii in terminu legalu potu se-si arate desteritatea in cantari si tipicu in biserica locala, pe langa esamenulu de cualificatiune se mai poftescu celu putienu 4 clase gimn. éra intarirea va urma dupa unu anu de proba, in casu de bunu succesu.

Recursese sunt de a-se tramite pana in 4/16 Oct. a. c. subscrisului protopresbiteru.

Din siedinti'a comitetului parochialu tienuta in Micherechiu la 5 Sept. s. n. 1892.

Comitetulu parochialu.

Cu scirea si invoieira mea: **IOSIF VESS'A**, m. p. prot. Tincei, insp. scol.

—□—

Din lips'a de recurrenti nepotendu-se tiené alegerea de invetiatoriu la scól'a gr. or. confesionala din **Ohabforgaci** fost prefta pe 29 August a c., prin acést'a se escrie de nou concursulu la acelasi postu, cu terminu de alegere pe **4/16 Octobre 1892.**

Emolumintele sunt: in numerariu 200 fl, pentru scripturistica 5 fl., pentru conferintia 6 fl.; 32 metri de lemne, din cari se incaldiesce si scól'a; 1860 litre bucate, parte grâu, parte cucuruzu; 2 iugere pamentu aratoriu; $\frac{3}{4}$ iugeru intravilanu; locuintia libera cu gradina de legume; si câte 50 cr dela inmormentari, unu de va fi pofit.

Recursese cuviintiosu adiustate, se se tramite parintelui protopopu tractualu Georgiu Creciunescu in Belincz, p. u. in Kizetó; avend recurrentii in vre-o Dumineca ori serbatóre a-se presentá in biserica locala, spre a-si aretá desteritatea in tipiculu si cantarile bisericesci.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu mine: **G. CRECIUNESCU**, m. p. protopresbiteru.

—□—

Pentru deplinirea postului invetiatorescu din comun'a **Brusturi**, inspectoratul Pestesului cottulu Bihor, se escrie concursu cu terminu de alegere **pe 20 Septembrie (2 Octombere) a. c.**

Emolumintele sunt: 1) 10 iugere pamëntu aratoriu estimatu à 10 fl: 100 fl. 2) dela 80 prunci obligati d'a frecuenta scóla 80 fl. 3) 11 cubule bucate à 4 fl 44 fl. 4) stolele cantorale 25 fl, 5) pentru aratul pamëntul 6 pluguri 6 fl, 6) lucrulu de mana dela 40 Nr. 8 fl, 7) cuartiru liberu cu una gradina de 300□ patrari 20 fl, 8) pe lemne de incalditu 17 fl, la olalta 300 fl.

Aspirantii voru avé a-si trimite recursese provediute cu testimoniu despre absolvirea cursurilor pedagogice, si testimoniu de cualificatiune, pâna la terminulu susindicatu subscrisului protopresbiteru in Lugosiulu de sus, posta

ultima Élesd, si a sè presentá in vre-o Dumineca ori serbatóre la s. biserica pentru de a-se face cunoscutu poporului.

Brusturi, la 23 August st. v. 1892.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu mine: TEODORU FILIPU, m. p. protopresviteru.

—□—

Pentru deplinirea statiunei invetiatoresci din Vidra inspectoratulu Halmagiului se escrie concursu cu terminulu de alegere de 30 zile dela prima publicari.

Emolumintele sunt; a) in banii gata 240 fl., b) venitele cantorale 25 fl., c) 6 stângeni de lemne pentru folosintia invetiatoriului, stâng à 6 fl, 36 fl. d) pentru conferintia invetiatorésca 10 fl, e) dreptulu de pasiunatu aloru 4 vite cornute pe teritoriulu comunei, drb à 4 fl: 16 fl, de totu la olalta 327 fl.

Doritorii de a ocupa acésta statiune suntu avisati, recursele provédiute cu tóte documintele presciise, si adresate comitetului parochialu a-le trimite subscrisului pana la 29 Sept. st. v. in Halmagiu.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu mine: IOAN GROZ'A, m. p. prot. inspect. scolar.

—□—

Amesurat ordinatiunei consitoriale din 11 Iuliu a. z. Nr. 2952. se escrie concursu pentru indeplinirea postului invetiatorescu dela scól'a a II-a paralela, gr. or. romana din Sant-Mihaiul-Român, inspectoratulu Timisioriei, cu terminulu de alegere pre 4. Octomvrie a. c.

Pre langa urmatoarele emoluminte: 1. Bani gat'a in numerariu 150 fl 2. Pentru conferintie 10 fl. v. a. 3. Pentru scripturistica 6 fl. v. a. 4. Grâu 24 hectolitre 59 litre si 50 centi. 5. 32 metri lemne de arsu pentru invetiatoriu si sal'a de invetiament. 6. 2 jugere pamênt aratoriu clasa prima. 7. Cortelu liberu cu 2 chilii cu gradina intravilana. 8. Dela inmormentari unde va fi pofit 50 cruceri.

Doritorii de a ocupa acest post au a produce, testimoniu despre absolvarea preparandiei; testimoniu de cualificatiune, testimoniu de limb'a magiara; si atestat despre portarea morala respective din comunele unde au fungat mai inainte in calitate de invetiatoriu, astfelu recursele instruate ale trimite parintelui inspectoru scolaru Ioan Damsia, in Szécsány posta ultima Vinga, comitatul Timisiorii avend intr'o Dumineca sau serbatore a-se present'a in santa biserica din locu spre aretarea desteritatii in tipicul si cantarile bisericesci. Cei ce cunosc notele vor fi preferiti.

St.-Mihaiu-Român, 25 Augusta 1892.

Comitetul parochial.

In contielegere cu mine: IOANU DAMSIA, m. p. inspector scolaru.

—□—

Pentru postul de invetiátore dela scól'a de fete din comun'a Secusgiu, inspector: Vinga, Cottul Timisiu se escrie concurs cu termin de alegere pe diu'a de 20. Septemvrie vechi a. c.

Emolumintele sunt: 1. in bani 300 frt. 2. lemne 6 orgii din care are a-se incaldi si scól'a, 3. gradina 50□k. 4) pentru conferintie anual 12 frt. 5. scripturistica 4 frt. 6. Cuartir liber cu 2 incaperi si culina, stalog si cotetiu.

Conditiunile sunt: invetiátorea are tot in a trea domineca sau serbatóre a canta cu fetele tóte cantarile s. liturgii si a ceti apostolul.

Recursurile ajustate conform stat. organic, si ad-

resete comitetului parochial, sunt a-se trimite M. O. Domnu Archipu Munteanu inspector scolar in Monastirea Hodos-Bodrog, p. u. Zádorlak, cottul. Timisiu, pana inclusive 18 septemvrie, vech. cara recurentele au a se presenta la facia locului spre a se face cunoscute poporului.

Petru Paian, m. p. Petru Varadin m. p.

presedintele comitet. paroch. notariu comitet parochial.

In contielegere cu ARCHIPU MUNTEANU inspectoru de scóle.

—□—

Pentru deplinirea parochiei de classa III in Calugari — tractul Vascului — conform conclusului Ven. Consistoriu gr. or. din Oradea mare din 23 Iul. a. c. Nr. 861 B. se escrie concursu cu termin pana la 20. Sept. v. a. c. Dotatiunile: biru preotiescu câte o brodie de bucate dela 150 numere; pamentu 20 iugere segregat din pascul comunal; Stolele indatinate si curselu liberu.

Competentii au asi trimite recursurile ajustate conform Stat. organicu pana la terminul de mai sus la subsemnatul in Beusiu.

Beusiu 20 August 1892.

Comitetul parochial.

In contielegere cu VASILIU PAP prot. Vascului

—□—

Se escrie concursu pentru postul de capelan langa parochul Petru Popoviciu din Cociub'a, parochia de clas'a a doua, cu terminu de alegere in 14/26. Sept. a. c.

Dotatiunea parochiala consta: din 1. Pamant aratoriu de 5 cubele. 2. Veniturile stolarie. 3. Birul preotiescu dela 300 numere, — tóte la olalta resulta o dotatiune de 600 fl., din carea alegendului capelan i-compete jumetate. Pentru locuintia se va ingriji alegendul pe spelele sale.

Aspirantii la acest post au se-si substérna suplicele ajustate cu documintele recerute pentru parochi'a de a II. clasa la protopresbiterul tractual Petru Suciú in Ökrös, pana la terminul alegerei, totodata a-se presentá pana atunci in biserica locala spre a-si arata desteritatea in cele preotiesci.

Comitetul parochial.

Cu scirea mea: PETRU SUCIU, m. p. protopresbiterul Belului.

—□—

Se escrie concurs pentru postul invetiatorescu din F.-Tout, protopresbiteratul Beliu, cu terminu de alegere in 8/20 Septembre a. c.

Dotatiunea invetiatorésca este: a) in bani gat'a 100 fl. b) in bucate 25 de cubule $\frac{1}{2}$ grâu, $\frac{1}{2}$ cucuruz in bómbe. c) lemne pentru foc 10 stângeni, din cari a-se incaldi si sala de invetiament. d) pasiune pentru 4 vite. e) pausial pentru conferintia 5 fl. f) Veniturile cantorale. Cuartir liber, cu 2 chilii, camera, intravilan pentru legumi, asemenea supraedificii de economia grajd, cotetiu.

Aspirantii la acest post, au se-si susterna suplicele ajustate cu documintele necesarie la protopresbiterul tractual Petru Suciú in Ökrös pana la terminul de alegere, avend pana atunci a-se presentá in biserica de acolo spre a dá proba cualificatiunei sale.

F.-Tout, 24. August 1892.

Comitetul parochial.

cu scirea mea: PETRU SUCIU m. p., protopresbiter inspector scolar.

—□—